

AYFER TUNÇ'UN KIRMIZI AZAP ADLI ÖYKÜ KİTABINDA İNTİHAR

SUICIDE IN AYFER TUNC'S STORYBOOK KIRMIZI AZAP

Ülkü YILMAZ*-Fikret USLUCAN**

ÖZ: Çağdaş Türk edebiyatında roman ve öyküleriyle tanınan Ayfer Tunç, *Kırmızı Azap* adlı öykü kitabında yer alan dokuz öyküden beşinde intihar temasını işlemektedir. Bu öyküler *Kadın Hikâyeleri Yüzünden*, *Soğuk Geçen Bir Kış*, *Kaybetme Korkusu*, *Taş-Kâğıt-Makas* ve *Yük*'tür. Çalışmamızda doküman analizi yöntemi kullanılarak esere bağlı inceleme yapılmıştır. İntihar temasının işlendiği bu öykülerin her birinde müntehir karakterler evli kadınlardır ve her birinin ölümünün ardında eşleriyle yaşadıkları problemler yatmaktadır. İncelenen öykülerde yer alan müntehir kadınların hikâyeleri kendi ağızlarından anlatılmaz, onları intihara sürükleyen eşleri tarafından anlatılır. Ancak bu yönüyle *Yük* öyküsü diğerlerinden ayrılır; zira bu öyküde intihar eden kadının hikâyesi, kızı tarafından anlatılmaktadır. İntihar temasının işlendiği bu öyküler arasında intihar eden kişilerin yakınlarının intihar vakasından sonra ne hissettiğini anlatılmaktadır. *Kadın Hikâyeleri Yüzünden*, *Soğuk Geçen Bir Kış*, *Kaybetme Korkusu*, *Taş-Kâğıt-Makas* öykülerinde intihar eden kadınların eşlerinin kendileriyle yaptığı içsel muhasebe, duygu durumları ayrıntılarıyla verilmektedir. *Yük* öyküsünde ise intihar eden kadının kızının yaşadıkları anlatılır. Bu öykülerde intihar eden kadınların yaşamına dair oldukça kısıtlı bilgi verilmesine rağmen eşlerinin çocukluk yaşantılarına kadar anlatılır. Fakat bu yönüyle *Kaybetme Korkusu* diğerlerinden ayrılmaktadır; zira bu öyküde müntehir karakterin yaşam öyküsü ayrıntılı bir şekilde okuyucuya aktarılır. Olay örgüsü birbirinden farklı olan bu beş hikâye birçok ortak nokta barındırdığı için ayrılaşır.

Anahtar Kelimeler: Ayfer Tunç, Edebiyat, Öykü, Kırmızı Azap, İntihar

ABSTRACT: Ayfer Tunç, known for her novels and stories in contemporary Turkish literature, deals with the theme of suicide in five of the nine stories in her story book *Kırmızı Azap*. These stories are *Kadın Hikâyeleri Yüzünden*, *Soğuk Geçen Bir Kış*, *Kaybetme Korkusu*, *Taş-Kâğıt-Makas* and *Yük*. In our study, a work-based analysis was made using the document analysis method. In each of these stories, where the theme of suicide is discussed, the prominent characters are married women, and behind the deaths of each of them lies the problems they experience with their spouses. The stories of the committed women in the stories examined are not told in their own words, but are told by their husbands who drove them to suicide. However, the *Yük* story differs from others in this aspect; because in this story, the story of the woman who committed suicide is told by her daughter. These stories, which deal with the theme of suicide, essentially tell how the relatives of people who commit suicide feel after the suicide incident. In the stories *Kadın Hikâyeleri Yüzünden*, *Soğuk Geçen Bir Kış*, *Kaybetme Korkusu*, *Taş-Kâğıt-Makas* the internal accounting and emotional states of the spouses of women who committed

* Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi/Giresun-ulkuyilmaz67@gmail.com (Orcid: 0000-0001-9396-5351)

** Dr. Öğr. Üyesi-Giresun Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü/Giresun-fikret.uslucan@giresun.edu.tr (Orcid: 0000-0002-7163-0531)

suicide are given in detail. In the story of Yk, the experiences of the daughter of the woman who committed suicide are told. Although very limited information is given about the lives of the women who committed suicide in these stories, they are told as far as the childhood experiences of their husbands. However, in this aspect, Kaybetme Korkusu differs from others; because in this story, the life story of the prominent character is conveyed to the reader in detail. These five stories, whose plots are different from each other, become the same because they have many common points.

Keywords: Ayfer Tunç, Literature, Story, Kırmızı Azap, Suicide

Giriş

Arapça nahr kökünden türeyen intihar (Parlatır, 2020: 751), bir kimsenin toplumsal ve ruhsal nedenlerin etkisiyle kendi hayatına son vermesi (URL-1) Őeklinde tanımlanmaktadır. İntihar, *Psikoloji Sözlüğü*'nde kişinin bilerek ve isteyerek kendi yaşamına son vermesi (Budak, 2017: 387) olarak tanımlanırken *Felsefe Sözlüğü*'nde "Kendini ldrme: Çok zaman dayanılmaz olmuş bir durumdan kurtulmak adına kendini kendi isteğiyle ldrme" Timuçin, 2004: 291) Őeklinde tanımlanmaktadır.

İntiharla ilgili yaptığı araştırmaları istatistiksel verilerle destekleyen Emile Durkheim (2019: 194) intihar kavramını kurbanın kendisi tarafından pozitif ya da negatif bir eylem sonucunda doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleşmiş bütün ölümler için kullanmaktadır. Durkeim'a göre intihar, toplumun dinle, aileyle ve siyasetle uyum derecesiyle ters orantılı olarak değişim göstermektedir.

Alfred Adler'e göre kişi, intihar eylemiyle yaşamın güçlükleri karşısında yenildiğini, durumu düzeltmek için elinden hiçbir Şey gelmediğini dile getirir. İntiharın her zaman bir suçlama, bir o alma anlamına geldiği düşünüldüğünde bu eylemin temelinde bir üstünlük çabası ve eğilimi yatmaktadır. Canına kıyan herkesin ölümünden sorumlu tutmak istediği biri vardır. İntihara yeltenen kişi adeta Őöyle söyler: "Ben insanlar arasında en ince duygulu, en hassas biriydim; ama sen bana çok zalimce davrandın." (Adler, 2023: 52).

Kemal Sayar, depresyon ve kaybın, intiharın en önde gelen belirleyicilerinden olduğunu ifade etmektedir. Depresyona yol açan kaybın sebepleri; özsaygının azalması, işsizlik, boşanma, ölüm, ayrılık, evden ayrılma ya da hastalık olabilir. İntihar bazen de öfke ve intikamın ifade edildiği bir yöntem olabilir. Başkalarını incitmek ve acı vermek için intihar bir aracı olarak görülebilir. Daha derin bir düzlemde ise bazı insanlar intiharı hayatları üzerindeki son hkimiyet olarak algılayabilirler. Yaşam boyu karşılarına çıkan fırsat ve seçenekler üzerinde hükmetme gleri bulunmadığını fakat ölümü seçerek iradelerinin ilk kez devreye girdiğini düşünebilirler (Sayar, 2005: 7-8).

Bir insanı yaşamına son vermeye iten gerçek nedenlerin içsel dünyaya ilişkin, çelişkili, dolambaçlı ve çoğu zaman anlaşılamaz olduğunu söyleyen

Alvarez'e göre intihar, karşı durulamaz bir mantığı olan kapalı bir dünyadır (Alvarez, 1992: 92, 108).

İntihar, kişinin hür iradesiyle yaşamına son vermesidir. İntiharı tanımlarken "irade" anahtar kelimedir. Kişi, bir eylemde bulunarak hayatına son verebileceği gibi eylemsizlikle ya da edilgen bir vaziyette de yaşamına son verebilir. Ölümün intihar olabilmesi için önemli olan; kişinin hayatını sonlandırmaya karar vermesidir. Açlık orucu, müntehirin eylemsizlikle hayatına son vermesine bir örnektir. Arabanın önüne atlayarak yaşamına son veren kişi ise ölüme giderken edilgen bir vaziyettedir çünkü yaşamını sonlandırmak için bir başkasını olaya dâhil eder. Ötenazi ile hayatını sonlandırmak isteyen biri de ölmek için ikinci bir kişinin müdahalesine muhtaç olduğundan yine edilgen bir vaziyettedir.

Farklı kültür, medeniyet ve inanç havzalarında yaşayan toplumlara mensup insanların intihar vakalarında kişiyi intihara sürükleyen sebepler coğrafyadan coğrafyaya değişebilir. Aynı bölgede zamana bağlı olarak şekillenen sosyo-kültürel değişimler intihar sebeplerini de değiştirebilir. İntihar söz konusu olduğunda en önemli sebep, kişinin psikolojik ve ruhsal yapısıdır. Bu bakımdan her intiharın dinamikleri kendi içinde gizlidir.

İntihar kelimesi Türkçeye Tanzimat Dönemi'nde girmiştir. *Vankulu Lügatinde* (Rumi1170/Miladi 1757) ve *Burhan-ı Katı*'da (Rumi1287/Miladi 1871) bu sözcük yer almaz. Tanzimat Dönemi'nde Batı dillerinden tercüme edilen romanlarda yer alan "suicide" sözcüğüne karşılık "intihar" kelimesi kullanılır (Arkun, 1978: 25). Nurullah Ulutaş'ın tespitine göre Türk edebiyatında intihar kelimesi ilk defa 19. yüzyıl şairlerinden Âsaf mahlaslı Damat Mahmut Celaledin Paşa tarafından bir kasidesinde redif olarak kullanılmıştır (Ulutaş, 2011: 75)¹

5 Şubat 1887 yılında bileklerini kesmek suretiyle yaşamına son veren Beşir Fuat, mevcut verilere göre intihar eden ilk Osmanlı aydınıdır (Okay, 2016: 168). Sadullah Paşa 1891 yılında Viyana Sefareti'nde banyo kazanının gaz hortumunu soluyarak intihar eder (URL-2). Mehmet Rauf, Ziya Gökalp ve Ümit Yaşar Oğuzcan ise intihar girişiminde bulunan diğer Türk aydınlarıdır.

Türk edebiyatında ilk yerli roman / hikâye denemeleri 1870'li yıllarda başlar. Emin Nihat Bey ile Ahmet Mithat Efendi, Batı ile temasların ilk izlerini taşıyan yazarlardır (Okay, 2020: 104). Ahmet Mithat Efendi'nin *Letaif-i Rivâyat* (2011) serisinde yer alan *Firkat*'te, Guşacuk ve Memduh zehir içerek, *Esaret*'te Fatim ve Fitnat silahla kendilerini vurarak, Çingene'de Şems Hikmet Bey kendini kuyuya atarak intihar eder (Anıl, 2020: 132).

¹Âsaf'ın 36 beyitten müteşekkil kasidesinin ilk ve son beyitleri:

Kim demiş kim nâ-revadır intihar

Hastaya en son devadır intihar

...

Hak vücûd-ı milleti hıfz eylesin

Olmasın sâyende bâdir intihar (Âsaf, 2003: 79-81)

Şemsettin Sami'nin *Taaşuk-ı Tal'at ve Fitnat* romanında Fitnat karakteri intihar ederek yaşamına son verir (1979: 101-104). Verdiğimiz örneklerde görüldüğü üzere roman / hikâye türünün Türk edebiyatına girmesiyle beraber intihar olgusu da edebiyatımızda ilk örneklerini verir. Halid Ziya Uşaklıgil'in 1901 yılında yayımlanan *Aşk-ı Memnu* romanında Bihter karakteri (Uşaklıgil, 2013: 511), Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 1949 yılında yayımlanan *Huzur* romanında Suat karakteri romanlarda yer alan münteher kişilere örnektir (Tanpınar, 2017: 348). Oğuz Atay'ın romanlarında intihar eden karakterler yer almaktadır. Ayrıntılı bilgi için Ertan Örgen'in "Oğuz Atay'ın Romanlarında İntihar" adlı makalesine bakılabilir (2009: 25-46). İntihar temasının işlendiği benzer örnekler Tunç'a kadar çoğalarak ve çeşitlenerek ilerler.

Ayfer Tunç'un Eserlerinde İntihar²

Ayfer Tunç'un öykü ve romanlarında intihar önemli bir yer tutar. Roman ve öykü olmak üzere altı ayrı kitapta yer alan yirmi bir intihar girişiminin on altısı amacına ulaşırken beşi amacına ulaşamaz. *Evvelotel-Saklı* adlı öykü kitabında amacına ulaşmış bir intihar, *Mağara Arkadaşları* adlı öykü kitabında amacına ulaşamayan bir intihar girişimi, *Kırmızı Azap* adlı öykü kitabında hepsi de amacına ulaşmış beş ayrı intihar, *Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi* romanında ikisi amacına ulaşmış ikisi ulaşamamış dört intihar, *Dünya Ağrısı* romanında amacına ulaşmış üç intihar, *Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura* romanında amacına ulaşmış üç intihar, Yeşil Peri Gecesi romanında biri amacına ulaşamayan biri de neticesi belli olmayan iki intihar, Osman romanında amacına ulaşmış iki intihar olayı görülmektedir. Bu intiharların sekizi erkek, on ikisi kadın karakterler, biri de apartman / bina tarafından gerçekleştirilir. *Mağara Arkadaşları* öykü kitabına adını veren öyküde Ayyıldız adında bir apartman artık yaşlandığı ve modası geçtiği için kendini yıkmaya ve böylece ölmeye çalışır. Yazar tarafından Ayyıldız Apartmanı'nın kendini yok etme çabası bir insanın intihar girişimine benzer şekilde kurgulanır.

İntihar teşebbüsünde bulunan kişilerin altısı yüksek bir yerden atlayarak, dördü kendini ipe asmak suretiyle, üçü kendini yakarak, ikisi bileklerini keserek, ikisi silahla kendini vurarak, biri ilaç içerek, biri tüp gazını soluyarak, biri kendini denize atarak, biri (bina) kendini yıkarak, biri de kamyonun önüne atlayarak yaşamına son vermek ister.

Kırmızı Azap'ta İntihar

Ayfer Tunç'un 2014 yılında Can Yayınları'ndan çıkan kitabı esasında üç ayrı kitapta yer alan öykülerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Ayfer Tunç, 2000 yılında Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan *Aziz Bey Hadisesi* kitabına adını veren öyküsünü 2014'te; 2003'te

² Ayfer Tunç'un diğer kurmaca eserlerinde de intihar eylemi yer almaktadır. Çalışmamızda "Ayfer Tunç'un Eserlerinde İntihar" başlığı altında intihar temasının işlendiği eserlerden bahsedilmiştir. İntihar ile ilgili çalışmak yapma isteyen araştırmacılar bu eserleri inceleme konusu yapabilirler.

Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan öykü kitabı *Taş-Kâğıt-Makas*'ta yer alan *Suzan Defter*'i de 2013 yılında bağımsız olarak yayımlar. Bu iki kitapta yer alan diğer öyküleri 2012'de Metis Yayınları'ndan çıkan *Bir Dersim Hikâyesi*'nin içindeki Yük öyküsüyle beraber 2014'te Can Yayınları'nda *Kırmızı Azap* adıyla kitaplaştırır. *Kırmızı Azap*'ta dokuz öykü yer alır.

Öykülerin hiçbiri intihar eden kadınların ağzından anlatılmaz. Onların hikâyesini ikinci ya da üçüncü kişilerden dinleriz. Bu sebeple müntehir karakterlerin intihar anında ne düşündüklerini bilemeyiz.

Kadın Hikâyeleri Yüzünden adlı öykü, intihar eden kadının eşi tarafından anlatılmaktadır. Eserde adı verilmeyen koca, içsel bir muhasebe yaparak yaşadığı vicdan azabından kurtulmaya çalışmaktadır fakat eşine haksızlık ettiğinin farkında olduğu için vicdanını rahatlatma konusunda başarılı olamaz.

Eserde adı verilmeyen kadın, eşi tarafından aldatıldığını düşündüğü için kendisini ipe asarak yaşamına son verir. Kadınlarla iletişim kurmakta zorlanan başkişiye göre kadınlarla beraber olmak, kadınlarla konuşabilmek, gücü ve üstünlüğü temsil etmektedir. Bu sebeple kendini zayıf ve aşağılık hisseden başkişi, aşağılık kompleksinden kurtulmak için eşine hayatında bir kadın olduğu izlenimini vermeye çalışır. Böyle yaptığında çok değerli olacağını düşünür. Halbuki o, eşi için zaten değerlidir. Başkişi, eşinin bir kalbi olduğunu ancak onun ölümünden sonra anlar.

Eşinin sabaha doğru eve sarhoş gelmesi, gömleğinde kırmızı ruj lekesinin olması ve eşinin pavyonda çalışan bir konsomatrisle çektiği fotoğrafı bulması, kadının kadınlık gururunu kırar. Eşinin aldatma emaresi gösteren davranışları karşısında sessizliğini koruyan kadının kırılma noktası, onun cebinde bulduğu fotoğraf olur. Çünkü o fotoğraf, o güne kadar şüphelendiği ve belki de konduramadığı şeyin somut bir delili niteliğindedir. Kadın ölmeden evvel eşinin o kadınla çektiği fotoğrafı masanın üzerine koyar. Hayattayken eşine bir şey söyleyemeyen kadın, ölümüyle konuşur. Sen beni aldattın, ben de öldüm, demek ister.

Eserde kadının adı olmadığı gibi eğitim durumu, çalışıp çalışmadığı, ebeveynleriyle ve çocuklarıyla ilişkisi ile ilgili de bilgi verilmemektedir. Yazar, bu bilgileri okuyucuyla paylaşmayarak intihar eden kişiyi değil intihara sebep olan kişiyi odak noktası yapar.

Ayfer Tunç, erkek karakterin ağzından yazdığı bu hikâyede aldatılan kadından ziyade aldatan erkeğin duygu dünyasına yoğunlaşır. Eşi intihar ettiğinde otuzlu yaşlarında olan adam için hayatı boyunca karşı cinsle iletişim kurmak bir problem olmuştur. Kadınlarla olan ilişkisini "Eski yaralarımı benim kadınlar. Yok kadınlar. Çürümüşlüğümdü, hayatımın bir demet ot gibi kurumasıydı kendi kendine; üzerinden çok sular akmış da aşınmış taş parçaları kadar değersizliğimdi. Korkaklığımı, sinmişliğimi, kendi içime dönmüşlüğümdü" (Tunç, 2021: 11) sözleriyle ifade eder. Eşi ve iki

çocuğuyla vasat bir hayat yaşarken yan dükkanına taşınan Turcan'la tanışmasıyla birlikte hayatını sorgulamaya başlar. Çünkü Turcan, kadınlarla rahatça ilişki yaşayabilen bir adamdır. Eserde adı verilmeyen başkişinin gözünde Turcan, kadınlarla sohbet edebildiği, ilişki kurabildiği için tanrılaşır. O da kendini Turcan gibi değerli hissetmek istediği için hayatında kadın/lar varmış gibi davranmaya başlar; fakat onun bu oyunu eşinin ölümüyle sonuçlanır.

Soğuk Geçen Bir Kış öyküsünde yine eserde adı verilmeyen bir kadının eşi yüzünden ölüme gidişi anlatılır. Yazar/anlatıcı tarafından anlatılan öyküdeki kadın, eşi Semavi Bey'in aşırı ilgisinden bunaldığı için kendini yakarak hayatına son verir. Öyküde Semavi Bey'in eşiyle ilgili verilen bilgiler kısıtlıdır. Eserde adı geçmeyen kadın, küçük yaşta babasını sonra da annesini kaybetmiştir. Evlenmeden önce maddi açıdan müreffeh olmayan bir hayatı vardır. Semavi Bey'le evlendikten sonra maddi açıdan oldukça rahat denilebilecek bir hayat sürmeye başlar.

Semavi Bey çok sevdiği eşinin kendisini terk etmesinden korktuğu için onu hiç yalnız bırakmaz. Babasının ölümünden sonra işe gitmeyi bırakan Semavi Bey, bütün gününü eşiyle birlikte geçirir fakat eşi bu durumdan rahatsız olur. Semavi Bey'in eşi birkaç saat yalnız kalmak için ya da tek başına dışarı çıkıp dolaşabilmek için eşine yalvarır. Bir nebze özgür kalma isteği karşılanmayan kadın, hıçkırıklarla ağlamaktan yorulup uykuya daldığı zamanlar uyandığında eşini hemen yanı başında bulur.

Evliliğinde nefes alacak bir alan açmaya çalışan kadın, bunun hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini anlayınca ölmeyi tercih eder. Kadının ölmeden hemen önce Semavi Bey'le aralarında geçen konuşma şu şekildedir:

Sık sık olduğu gibi yine elektrik kesilmişti. Karısı gaz lambasını yakıyordu. Yakarken "Semavi" dedi "beni sahiden seviyor musun?" Bu soru Semavi Bey'i delirtebilirdi. Başka ne yapıyordu ki? Hayatını ve geleceğini karısını sevmeye adamıştı. "Beni hiç bırakmayacak mısınız?" dedi karısı. "Bir gün bile, bir saat bile?" Bu soruyu gülünç buldu Semavi Bey. Uzun uzun güldükten sonra, "Hiç," dedi "bir saniye bile." (Tunç, 2021: 40)

Kadının bu soruları sormaktaki niyetiyle, sorulara cevap veren kocanın niyeti diyalogdan anlaşılacağı üzere taban tabana zıttır. Eşlerden biri için çok sevmek hayatı boğucu hale getirirken diğeri için çok sevmek sağlıklı bir ilişkinin sürmesi için temel şarttır. Semavi Bey'in kendisini hiçbir zaman rahat bırakmayacağını anlayan kadın, elindeki gaz lambasını yere atar. Ateş önce elbiselerini sonra da tüm vücudunu sarar. Çok sevdiği eşinin gözleri önünde yanarak can verişine şahit olan Semavi Bey, o günden sonra ateşe bakamaz olur. Gayri ihtiyari bir çakmağın çakışına ya da bir kibrit ateşine bile maruz kalsa günlerce hasta olup yatar.

Semavi Bey'in kendisine göre normal olan bu sevgi, eşinin hayatını bir hapisaneye çevirmiş ve kadına nefes alacak tek bir alan bile bırakmamıştır. Maruz kaldığı aşırı sevgi, kadın için hayatı yaşanılmaz kılmış, o da yaşayamadığı hayatı gerçek bir ölümle sonlandırmıştır.

Soğuk Geçen Bir Kış öyküsü intihar eden kadından ziyade eşini intihara sürükleyen Semavi Bey'in hikâyesidir. Eserde Semavi Bey'in çocukluğu, yetişkinliği, anne ve babasıyla ilişkisi, eşine karşı ilgi ve sevgisi, eşinin ölümünden sonra yaşadıkları ayrıntılı bir şekilde anlatılır.

Semavi Bey'in eşine karşı duyduğu hastalıklı sevginin altında çocukluk travması yatmaktadır. Hiç tanımadığı annesi, babasının eziyetlerine katlanamadığı için evi terk eder, Semavi Bey de dadiyla büyümek zorunda kalır. Annesiz büyümesinin sebebi olarak gördüğü babasına benzememek için kendine sözler veren Semavi Bey, annesi gibi onu bırakıp gitmesin diye eşini çok sever. Onu bir an yalnız bıraksa kendisini terk edip gideceğini düşünür. Semavi Bey'in çocukluk döneminde zihnine yerleşen düşünceler, yazar/anlatıcı tarafından okura şu şekilde aktarılır:

"Babası tarafından her vesileyle azarlandıkça, bu sert ve zalim adamın bir kadını sevemeyeceğini düşünür ve gün gelip bir kadını tanıdığına onu çok ama çok seveceğine, onun çekip gitmesine izin vermeyeceğine dair kendine tekrar tekrar söz verirdi" (Tunç, 2021: 37).

Maddi açıdan oldukça konforlu bir yaşamı olan Semavi Bey, ebeveynleri tarafından karşılanmayan sevilme ihtiyacını eşine gösterdiği aşırı sevgiyle tamamlamak ister. Çok seversem, çok sevilirim ve terk edilmem düşüncesiyle hareket eder fakat bu tavrı eşinin intiharıyla sonuçlanır.

Kaybetme Korkusu'nda yine eşi yüzünden ölüme giden bir kadının hikâyesi anlatılır. Eşini çok seven Süsen, Safir'in kendisini eskisi gibi sevmediğini düşündüğü için terastan atlayarak yaşamına son verir. Diğer öykülerden farklı olarak *Kaybetme Korkusu'nda* müntehir kadının hikâyesi çocukluğundan ölümüne kadar anlatılır. Süsen'in hikâyesi eşi Safir tarafından eserde adı verilmeyen komşularına anlatılır. Safir ve Süsen'in avlu komşusu uzaktan uzağa izlediği Süsen'in intihar anına şahit olur. Olayın üzerinden biraz zaman geçtikten sonra Safir, komşusuna gelip Süsen'in intihar sebebini anlatır. Süsen'in kendini öldürmesinin sebebi hayatının ilk yıllarında yaşadığı travmayla yakından ilgilidir.

Süsen henüz iki yaşındayken annesinin çığlık çığlığa bağırarak ölmesine şahit olur. Annesini travmatik bir şekilde kaybeden Süsen, o günden sonra babasını da kaybetmekten korkar. Bu sebeple babasının yanından bir an bile ayrılmak istemez. Babası yanından gittiği anda nefesi kesilip moraran Süsen, babası onu kucakladığında yeniden nefes almaya başlar. Eşinin ölümünden sonra kızına da bir şey olmasından korkan baba, Süsen'in yanından bir an bile ayrılmaz. İş yerine bile kızıyla beraber gider. Baba-kız yıllarca adeta yapışık ikiz gibi yaşarlar.

Süsen'in babasıyla ilişkisi yıllarca bu şekilde sürüp gider. Ortaokula başladığında artık kız arkadaşlarıyla vakit geçirmeye başlayan Süsen'in liseye giderken yaşadığı bir olay çocukluk travmasını yeniden tetikler. Süsen'in babası ve arkadaşları karlı bir kış gününde ava çıkarlar; fakat bir türlü avdan geri dönmezler. Süsen, babasının birlikte ava çıktığı arkadaşlarından birinin cesedini ve cesedin başında ağlayan kızını görünce yine nefesi kesilmeye başlar. Tam bu esnada Süsen'in babası çıkagelir ve ona sarılarak sakinleşmesini sağlar. O günden sonra Süsen ve babası eskiden olduğu gibi yaşamaya devam eder.

Safir, ziraat teknikeri olarak Süsen ve babasının yaşadığı yerde çalışmaya başlar. Bu vesileyle tanışan Safir ve Süsen birbirlerini severler ve evlenirler. Evlendikten sonra uzun yıllar mutlu bir aile olarak yaşarlar. Süsen'in babasından sonra babaannesi de vefat edince oturdukları bahçeli müstakil evi satıp şehre taşınırlar. Ancak Safir şehre taşındıktan sonra değişmeye başlar. İlçede yaşarken her anını Süsen'le geçiren Safir, şehirde sürekli evde olmaktan sıkılır ve bir serada çalışmaya başlar. Süsen, eşinin onu evde yalnız bırakıp işe gitmesine dayanamaz ve kendini terastan aşağı atarak intihar eder.

Süsen'in küçük yaşta travmatik bir şekilde annesini kaybetmesi onun bütün hayatını etkiler ve sağlıklı ilişkiler kurmasına engel olur. Süsen, babasına karşı duyduğu saplantılı sevgiyi evliliğinde eşine yöneltir ve en ufak bir ihmalkârlığa bile tahammül edemez.

Hayata diğer insanlara nazaran yenik başlayan Süsen, eşinin ilgisini kaybetmekten kaynaklanan anksiyetesiyle başa çıkamaz ve kendini öldürmeyi tercih eder. Eşi Safir, Süsen'i çok sevmesine rağmen onun duygu dünyasında yaşadıklarını anlayamaz ve kendisi için önemsiz görünen bir şeyin Süsen'i kendisini öldürecek kadar çok üzdüğünü göremez.

Kaybetme Korkusu ve *Soğuk Geçen Bir Kış* öyküsü arasında yakın bir ilişki söz konusudur. Bu iki hikâyede kadın ve erkek karakterler rol değiştirir. *Soğuk Geçen Bir Kış*'ta Semavi, *Kaybetme Korkusu*'nda ise Süsen eşlerinden insan doğasına aykırı bir ilgi beklemektedirler. Semavi ve Süsen arasındaki ortak nokta, ikisinin de yaşadığı çocukluk travmalarının sevgi/aşk anlayışını olumsuz yönde etkilemesidir.

Taş-Kâğıt-Makas adlı öyküde eşi Emir tarafından başka bir kadın uğruna terk edilen Gül, kendini yakarak yaşamına son verir. Ayfer Tunç'un bu öyküsü de müntehir karakterden ziyade onun ölmesine sebep olan eşinin hikâyesidir. Eserde Gül ile ilgili çok fazla bilgi yoktur ancak Emir'in çocukluğu, gençliği ve yetişkinlik dönemi ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır. Eşinin ölümünden sonra yaşadığı vicdan azabı ve psikolojik problemler de öyküye konu olur. Gül ile Emir'in hikâyesi eserde Emir'in arkadaşı tarafından anlatılmaktadır.

Gül, başka bir kadına âşık olduğunu söyleyen Emir'le kavga eder. Münakaşa esnasında elektrikler kesilir ve Emir birkaç mum yakar. Sonra

da evi terk eder. Ertesi sabah eve geri döndüğünde evin ve Gül'ün yandığını öğrenir. Öyküde yangının Gül'ün müdahalesiyle çıktığına dair net bir bilgi yoktur. Emir, kavgalarından hemen sonra bu olay gerçekleştiği için Gül'ün intihar ettiğini düşünmektedir. Olayların akışı bize de Gül'ün intihar ettiğini düşündürür.

Emir, evliliğinde girdiği girdaptan kurtulmak maksadıyla Gül'ü aldatmaya başlar. Mutlu bir evliliği olan çiftin çocukları yoktur. Gül bir gün Emir'e küçük kız çocuğu taklidi yapar. O günden sonra bu taklit aralarında bir oyuna dönüşür: Bazen Gül, Emir'in kızı bazen de Emir, Gül'ün oğlu olur. Oyuna kendilerini öyle bir kaptırırlar ki artık dört kişilik bir aile gibi yaşamaya başlarlar fakat bu oyun cinsel hayatlarını olumsuz yönde etkiler. Emir kızı gibi görmeye başladığı Gül ile beraber olmak istemez, onunla beraber olduğunda kendini suçlu hisseder. Aynı şekilde Gül de Emir'le cinsel ilişkiye girmekten kaçınır. Emir, eşinin de kendisini oğlu gibi gördüğünü anlar. Yaşadığı bu çetrefilli hâlden kurtulmak isteyen Emir, Gül'ü aldatmaya başlar. İlk sevgilisiyle sadece cinsel doyum yaşayan Emir, aradığı şeyin bu olmadığını anlayınca ilişkisini bitirir ve cinselliğin yanı sıra duygusal bir bağ kurabileceği bir kadınla beraber olmaya başlar. Emir'in aşk sandığı bu ilişki Gül'ü ölüme götürür.

Yük adlı öyküde Neyyire Hanım'ın annesi kendini silahla vurarak hayatına son verir. Eserde adı verilmeyen kadın, subay olan eşinin katıldığı bir operasyondan sonra eve dönüşünü kutlamak üzere yakın arkadaşları ve akrabalarının davetli olduğu bir ziyafet sırasında eşinin operasyona dair anlattıkları karşısında oldukça sarsılır. Eşinin operasyon sırasında hamile kadınları ve küçük çocukları da öldürdüklerini gururla anlatmasını hazmedemeyen kadın, eşinin beylik tabancasıyla kendini vurarak hayatına son verir. Bu olay yaşandığında iki aylık bir bebeği olan kadın oradaki kadınlarla empati kurar ve bu yüzden olanları hazmedemez. Öldürülen ya da bebeği katledilen kadınların yerine kendini koyan kadın, bu vahşete kocasının dâhil olmasını kabullenemez ve içine düştüğü durumdan sadece ölümlerle kurtulabileceğini düşünür.

Yük öyküsü de diğerleri gibi müntehir karakterin ağzından anlatılmaz. Bu öyküde diğerlerinden farklı olarak yaşananlar intihar eden kadının kızı Neyyire Hanım tarafından anlatılır. Annesi gözünün önünde babasının tabancasıyla kendini vurduğunda henüz dokuz yaşında bir çocuk olan Neyyire Hanım, bu olayı hayatı boyunca bir sır olarak saklar. Seksen üç yaşındayken subay olan babasıyla ilgili kendisiyle görüşmeye gelen gazetecilere annesinin intihar ettiğini anlatır. Bu bilgi karşısında Neyyire Hanım'ın kızı şoke olur. Neyyire Hanım, hayatı boyunca annesinin ölümüne sebep olan babasını yüceltir. Her zaman ondan övgüyle söz eder. Annesinin intihar ettiğini yıllarca herkesten saklayan Neyyire Hanım, bu olayı yok saydığı için babasıyla ilgili olumlu şeyler anlatmaktadır.

Sonuç

Ayfer Tunç'un *Kırmızı Azap* adlı eserinde incelediğimiz öykülerin beşinde intihar teması tespit edilmiştir. Kitapta yer alan *Kadın Hikâyeleri Yüzünden*, *Soğuk Geçen Bir Kış*, *Kaybetme Korkusu*, *Taş-Kâğıt-Makas* ve *Yük* öyküleri intihar teması üzerine inşa edilir. Bu öykülerde intihar eden karakterler birçok ortak yöne sahiptir. Saydığımız bu beş hikâyede intihar eden karakterlerin hepsi kadındır ve bu kadınlardan sadece ikisinin adı eserde geçmektedir. İntihar eden hikâye kişilerinin dördü ev hanımıdır sadece bir tanesi çalışmaktadır. Hepsinde de evli olan kadınların intihar sebebi eşleriyle yaşadıkları problemlerdir. İntiharla ilgili bu öykülerin bir diğer ortak yanı ise zamandır. Öykülerin vaka zamanı kış mevsimidir. Mevsimler ve insan yaşamı arasında kurulan benzerlikte kış mevsimi ömrün sonunu yani ölümü temsil etmektedir. Genç yaşta yaşamlarına son veren müntehir kadınlar bir kış günü ölürler.

Bu öykülerde yer alan intiharların hepsi de evli kadın karakterler tarafından gerçekleştirilmiş ve intihar girişimlerinin tamamı başarılı olmuştur. *Kaybetme Korkusu* haricindeki öykülerde intihar eden kadınlarla ilgili çocuklukları, aileleri, eğitimleri, intihar anındaki duygu durumları ile ilgili ayrıntılı bilgi yoktur.

Kırmızı Azap'ta yer alan intihar ile ilgili öyküler müntehir karakterlerden ziyade onları ölüme götüren eşlerinin hikâyesidir. Bu öykülerde kendi elleriyle ölüme giden kadınların vefatından sonra eşlerinin yaşadığı vicdan azabı anlatılır. Eşlerin hayatlarıyla ilgili ayrıntılı bilgiler verilir. Eşleri intihar eden erkeklerin hepsi esasında eşlerini sevmektedir ve eylemlerinin eşlerini intihara sürükleyeceğini hiçbiri düşünmemiştir. Burada *Yük* öyküsü diğerlerinden ayrılır; zira bu öykü müntehir karakterin kızının gözünden anlatılır.

Kırmızı Azap'ta intihar temasının işlendiği öykülere verilen isimlerle müntehir karakterlerin yakınları arasında bir ilgi vardır. Bu da bu öykülerin intihar edenlerden ziyade geride kalanların hikâyesi olduğunu göstermesi bakımından kayda değerdir. *Kadın Hikâyeleri Yüzünden*, adını öyküde adı verilmeyen kocanın yaşadıklarından almaktadır. Eşinin intihar etmesinin sebebi olan koca, kadınlara dair problemleri olan biridir ve eşini intihara götüren süreç, kocanın zihnini meşgul eden kadın hikâyeleri yüzünden başlar. *Soğuk Geçen Bir Kış*, adını Semavi Bey'in öldüğü mevsimden alır. Öykü, eşinin ölümünden sonra ateşe bakamayan Semavi Bey'in çetin kış şartlarıyla mücadelesinin etrafında şekillenir. *Taş-Kâğıt-Makas* öyküsü adını Emir ile Gül'ün hayalî çocuklarıyla oynadığı oyundan alır. Gül intihar ettikten sonra Emir, eşinin ve olmayan çocuklarının anılarıyla yaşamak zorunda kalır. *Yük* öyküsü ise adını Neyyire Hanım'ın annesinin intiharını ömrü boyunca bir sır olarak saklamasından alır. Neyyire Hanım'ın sakladığı sır onun için bir yükür. Hikâyenin adıyla müntehir karakterin özdeşleştiği tek öykü *Kaybetme Korkusu*'dur. *Kaybetme Korkusu*'nda Süsen, eşini kaybetmekten korktuğu

için intihar ederek hayatına son verir. *Kaybetme Korkusu* aynı zamanda müntehir karakterin bütün hikâyesinin anlatıldığı tek öyküdür.

Hikâyelere verilen isim ile olay örgüsü arasında kurulan bağa göre sadece *Kaybetme Korkusu*'nun müntehirin hikâyesi olduğu söylenebilir.

Kadın Hikâyeleri Yüzünden, Kaybetme Korkusu ve Taş-Kâğıt-Makas öykülerindeki müntehir karakterler, varlıklarını başka bir insanın varlığına bağlı kılmış karakterlerdir. Eşleri tarafından aldatılmak, terk edilmek onlar için hayatın sonu demektir. Eşlerine karşı duygusal açıdan bağımlı olmaları, onların mantıklı düşüncelerine engel olur.

Soğuk Geçen Bir Kış öyküsü ile *Taş-Kâğıt-Makas* öyküsünde müntehir karakterlerin intihar etme biçimi aynıdır. Her iki kadın kendileriyle birlikte evlerini de yakarak ölürlür. Her ikisi de böyle bir ölümle eşlerini cezalandırırlar. *Soğuk Geçen Bir Kış*'ta intihar eden kadın o evde yaşamadıklarını/kötü anılarını yakar, *Taş-Kâğıt-Makas*'ta ise yaşadıklarını/güzel anılarını yakar.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Adler, A. (2023). *Yaşamın anlamı ve amacı*. (çev.: İnönü Korkmaz), İstanbul: Maya Kitap.
- Ahmet Mithat Efendi. (2011). *Letâif-i rivayat*. (hzl.: Fazıl Gökçek-Sabahattin Çağın), İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Alvarez, A. (1992). *İntihar kan dökücü tanrı*. (çev.: Zuhal Çil Sarıkaya), Ankara: Öteki Yayınevi.
- Anıl, T. S. (2020). *Letâif-i rivâyât'ın fikir dünyası*. İstanbul: Lâkin Yayınları.
- Arkun, N. (1978). *İntiharın psikodinamikleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Asaf. (2003). *Âsaf divanı*. (hzl.: Ömür Ceylan), Ankara: Akçağ Yayınları.
- Budak, S. (2017). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Durkheim, E. (2019). *İntihar*. (çev.: Figen Kıyak), Ankara: Dorlion Yayınları.
- Okay, M. O. (2016). *Edebiyat ve edebi eser üzerine*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Okay, M. O. (2020). *Batılılaşma devri Türk edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Örgen, E. (2009). Oğuz Atay'ın romanlarında intihar. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2, 25-46.
- Parlatır, İ. (2020). *Osmanlı Türkçesi sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sayar, K. (2005). Beni intihar ettiler. *Türk Edebiyatı Dergisi*, 33 (378), 7-9.
- Şemsettin Sami. (1979). *Taaşuk-ı Tal'at ve Fitnat*. (hzl.: Sedit Yüksel), Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Timuçin, A. (2004). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Ulutaş, N. (2011). *İntihar ve roman intihar olgusunun Türk romanına yansımaları (1872 - 1960)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Uşaklıgil, H. Z. (2013). *Aşk-ı memnu*. (hzl. Muharrem Kaya), İstanbul: Özgür Yayınları.

Tanpınar, A. H. (2017). *Huzur*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tunç, A. (2021). *Kırmızı azap*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

URL-1: İntihar. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 08.12.2022)

URL-2: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadullah-pasa> (Erişim: 21.12.2022)

Extended Summary

The word suicide entered Turkish in the Tanzimat Era. During the Tanzimat Period, the word "suicide" began to be used instead of the word "suicide" in novels translated from Western languages, and the theme of suicide gained a place in Turkish literature along with the first local novels and stories. In Tanzimat novels, the reasons for suicides such as love and separation changed over time, and characters who committed suicide with existential concerns appeared in the novels. Suicide has an important place in the works of Ayfer Tunç, one of the important writers of the contemporary Turkish novel. However, the fact that five of the nine stories in the *Kırmızı Azap* story book deals with the theme of suicide was deemed worth examining.

During our study, studies on the concept of suicide in Turkish literature were researched and identified. For this purpose, research was conducted through Yöktez and Dergipark. Nurullah Ulutaş's work titled "Suicide and Novel 'Reflection of the Suicide Phenomenon on the Turkish Novel' (1872-1960)" makes a significant contribution to the literature.

In addition to literature, data from sociology and psychology regarding suicide were also used. Emile Durkeim's work "Suicide" is important in that it supports his research on suicide with statistical data.

In the stories with the theme of suicide in Ayfer Tunç's *Kırmızı Azap* story book, analyzes were made on what the first-degree relatives of the people who committed suicide felt, as well as the first-degree relatives of the people who committed suicide, and what they experienced after the suicide.

The theme of suicide was detected in five of the stories we examined in Ayfer Tunç's book *Kırmızı Azap*. All of the suicides in these stories were committed by married female characters, and all of the suicide attempts were successful. In the stories other than *Kaybetme Korkusu*, there is no detailed information about the women who committed suicide, their childhood, family, education, or emotional state at the time of suicide.

The stories about suicide in *Kırmızı Azap* are the stories of their spouses who lead them to death, rather than the stories of the prominent characters. In these stories, the remorse experienced by the husbands of women who died by their own hands is told. Detailed information is given about the lives of the spouses. All of the men whose wives committed suicide actually loved their wives, and none of them thought that their actions would lead their wives to commit suicide. Here the *Yük* story differs from the others; Because this story is told through the eyes of the daughter of the leading character.

In *Kırmızı Azap*, there is a connection between the names given to the stories dealing with the theme of suicide and the relatives of the characters. This is noteworthy as it shows that these stories are the stories of those left behind rather than those who committed suicide. *Kadın Hikâyeleri Yüzünden* takes its name from the experiences of the husband, whose name is not mentioned in the story. The husband who is the reason for his wife's suicide is someone who has problems with women, and the process that leads his wife to suicide begins because of the women's stories that occupy the husband's mind. *Soğuk Geçen Bir Kış* takes its name from the season in which Semavi Bey died. The story revolves around the struggle of Semavi Bey, who cannot look at the fire after the death of his wife, against the harsh winter conditions. The story *Taş-Kâğıt-Makas* takes its name from the game Emir and Gül play with their imaginary children. After Gül commits suicide, Emir is forced to live with the memories of his wife and absent children. The story of *Yük* takes its name from the fact that Neyyire Hanım kept her mother's suicide a secret throughout her life. The secret that Neyyire Hanım keeps is a burden for her. The only story in which the character is identified with the name of the

story is Kaybetme Korkusu. Kaybetme Korkusu, Süsen commits suicide because she is afraid of losing her husband. Kaybetme Korkusu is also the only story in which the entire story of the prominent character is told.

According to the connection established between the names given to the stories and the plot, it can be said that only Kaybetme Korkusu is the story of the narrator.

The independent characters in the stories Kadın Hikâyeleri Yüzünden, Kaybetme Korkusu and Taş-Kâğıt-Makas are characters who have made their existence dependent on the existence of another person. Being cheated on and abandoned by their spouses means the end of life for them. Being emotionally dependent on their spouse prevents them from thinking logically.

The way the committed characters commit suicide is the same in the Soğuk Geçen Bir Kış öyküsü and Taş-Kâğıt-Makas. Both women die by burning down their homes along with themselves. They both punish their spouses with such a death. In Soğuk Geçen Bir Kış, the woman who commits suicide burns the things she could not live in that house/her bad memories, while in Taş-Kâğıt-Makas she burns the things she did experience/her good memories.

The act of suicide is also included in Ayfer Tunç's other fictional works. In our study, works in which the theme of suicide is discussed are mentioned under the title "Suicide in Ayfer Tunç's Works". Researchers who want to study suicide can examine these works.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

Etik Kurul Belgesi/Ethics Committee Approval: Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir. /Article does not require an Ethics Committee Approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the authors regarding the research, authorship or publication of this article.

Yazarın Notu / Author's Note: Bu makale" Ayfer Tunç'un Roman ve Hikâyelerindeki Kişilerin Psikanalitik Açıdan İncelenmesi" adlı doktora tezinden üretilmiştir. /This article was produced from her doctoral thesis titled "A Psychoanalytical Examination of the People in Ayfer Tunç's Novels and Stories".

Katkı Oranı Beyanı / Author Contributions: Her iki yazarın da katkı oranı eşittir. / The contribution of both authors is equal.